

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОЗНАЙОМЧО - ЕКОНОМІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

(назва практики)

спеціальність (напря́м) 072 Фінанси, банківська справа та страхування

спеціалізація _____

факультет _____ економічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою економічного факультету
(навчально-наукового інституту)

“22” червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Гребенюк Н.О. доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Програму схвалено на засіданні кафедри
фінансів, банківської справи та страхування

Протокол № 14 від 21 червня 2018 року

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

_____
(підпис)

Глуценко В.В.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету

Протокол № 9 від 21 червня 2018 року

Голова методичної комісії економічного факультету

_____
(підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програму ознайомчо-економічної практики складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності (напряму) 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

1. Опис ознайомчо-економічної практики

1.1. Мета ознайомчо-економічної практики

Практика є одним із важливих засобів формування професійних навичок у молодих фахівців, що має велике значення для підготовки фахівця до трудової діяльності.

1.2. Основні завдання ознайомчо-економічної практики

Завданням практики є закріплення, поширення та заглиблення теоретичних знань, здобуття практичних навичок в професійній діяльності, формування професійних якостей бакалавру згідно з кваліфікаційною характеристикою.

Практика включає такі основні напрямки свого здійснення:

- у банківських установах;
- у фінансових установах;
- у податкових установах;
- у фінансово – кредитних установах небанківського сектору;
- у страхових установах;
- у фінансово-економічних відділах виробничих підприємств.

1.3. Характеристика ознайомчо-економічної практики:

Кількість кредитів: _____ Загальна кількість годин: _____
Нормативний модуль. Семестр: _____ Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати практики (рівень знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти на кожному етапі практики)

В ході проходження практики студент повинен здобути:

Інтегральну компетентність:

- Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері фінансів, банківської справи та страхування;

Загальні компетентності:

Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

- Здатність працювати автономно;

- Здатність вести професійну комунікацію;

- Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки, вибирати належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання;

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної діяльності;

- Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

2. Зміст та організація проведення ознайомчо-економічної практики

Практика проводиться в установах і на підприємствах м. Харкова. З дозволу кафедри дозволяється проходження практики за місцем майбутнього працевлаштування практиканта. При цьому складається індивідуальний план проходження практики та її контролю з боку наукового керівника.

Організацію та контроль за виконанням програми практики здійснює начальник або замісник начальника базової установи. Він є загальним керівником практики.

Безпосереднє керівництво за питаннями та розділами практики здійснюється кваліфікованими спеціалістами та керівниками підрозділів установи.

Проходження практики здійснюється у три етапи:

2.1. Знайомство з базою практики

В перший день практиканти знайомляться з колективом установи та обсягом їх роботи. Разом з керівником практики вони складають календарно – тематичний план її проходження згідно з програмою практики згідно наведеного примірника.

Календарно–тематичний план проходження практики в.....

	Зміст роботи	Кількість днів для виконання
1	Оформлення та одержання перепустки. Ознайомлення з установою та її підрозділами	1
2	Вивчення взаємозв'язків між підрозділами та порядку роботи з документами	2
3	Вивчення відносин установи з кредитними установами	7
4	Вивчення відносин з податковими та бюджетними установами	10
5	Вивчення відносин з іншими підприємствами та установами	7
6	Оформлення звіту та отримання відгуку керівника установи. Представлення звіту на кафедру.	2

2.2. Виконання програми практики

Починаючи практику, студенти повинні вивчати інструктивні документи, що існують в установах, де проводиться практика.

До виконання програми практики відносяться вивчення необхідної документації, її оформлення, порядку виконання кваліфікаційного виду роботи. Практикант самостійно виконує завдання під наглядом керівника практики.

Види робіт, що виконує практикант повинні бути відображені в щоденнику, який необхідно вести згідно наведеного примірника:

Форма щоденника студента – практиканта

Дата	Зміст роботи	Підпис студента	Підпис керівника практики

2.3. Підготовка звіту проходження практики

Зміст містить: характеристику бази практики, перелік основних видів робіт, що виконані практикантом згідно з календарно – тематичним планом. До звіту необхідно включити завдання, які додатково можуть бути надані кафедрою «Фінансів, банківської справи та страхування» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

3. Вимоги до баз ознайомчо-економічної практики

Базами практики можуть бути: банківські та небанківські установи, податкові адміністрації і фінансові установи всіх рівнів (районі, міські, обласні) та їх складові частини, митні служби, фінансово – кредитні установи інших типів (пенсійний фонд, казначейство, інвестиційний фонд, страхова компанія), фінансові відділи підприємств різних форм власності.

При виборі бази практики треба враховувати:

- Можливість реалізації програми практики;
- Наявність кваліфікованого персоналу, необхідного для керівництва практикою студента в даній установі;
- Можливість здійснення контролю за проходженням практики з боку наукових керівників, що призначаються з числа викладачів кафедри.

З кожною установою (базою практики) укладається договір про проходження практики, де визначаються терміни та установи її проходження.

Відповідність бази практики встановленим вимогам фіксується у Протоколі (Додаток 2 до наказу університету № 0202-1/145 а від 04. 04. 2018 року)

Протокол перевірки відповідності баз практики вимогам, визначеним у наскрізній програмі практики

№ з/п	Вимоги до баз практики	Відповідність (так/ні)
	Наявність у структурі бази практики підрозділів, що відповідають напрямам/спеціальностям, за якими навчаються студенти, яких направляють на практику	
	База практики має змогу призначити для керівництва практикою кваліфікованого фахівця	
	База практики має змогу надати студентам на час практики робочі місця, які відповідають вимогам охорони праці	
	База практики надає доступ до бібліотеки, лабораторій, інших підрозділів та інформації, що необхідні для виконання робочої програми практики	

4. Індивідуальні завдання з практики (у разі потреби)

Індивідуальні завдання формуються в залежності від місці проходження практики.

4.1 Банківська практика

Банківська практика здійснюється в банках і в небанківських кредитних установах. На початку практики треба мати уяву про статутну та ліцензовану діяльність кредитної установи, характер роботи та її завдання. Вивчити структуру банківського закладу, функції його відділів, підрозділів та груп, ознайомитися з колом господарчих суб'єктів, що обслуговуються банківською установою.

Вивчити порядок відкриття використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах, позичкових рахунках клієнтів банку, порядок приймання та обробки документів по грошово – розрахунковим операціям.

Важливо ознайомитися з порядком укладення кредитних угод, видачі та погашення різних форм кредиту.

Вивчити організацію розрахунків щодо торгових і неторгових валютних операцій. Порядок здійснення переказів валюти за дорученням та на користь фізичних осіб.

Порядок відкриття депозитних рахунків та здійснення депозитарних операцій.

Важливо вивчити роботу підрозділів банку по веденню операцій з цінними паперами.

4.2 Податкова практика

1. Ознайомитися з нормативно-правовою основою діяльності податкової служби.

2. Охарактеризувати організаційну структуру податкової адміністрації (інспекції). Описати функції і завдання відділів і підрозділів, охарактеризувати їх взаємодію.

3. Вивчити основні показники діяльності податкової адміністрації (інспекції).

4. Ознайомитися з методами, формами і основними напрямками масово-роз'яснювальної роботи.

5. Проаналізувати особливості обліку платників податків (юридичних осіб, їх філій і окремих підрозділів, приватних підприємців і фізичних осіб):

- постановка на облік;
- порядок внесення змін в облікові дані платників податків;
- зняття з обліку.

6. Розглянути питання взаємодії податкових органів з установами банків при здійсненні податкового контролю.

Вивчити питання контролю:

- відкриттям (закриттям) і використанням платниками податків рахунків в установах банків;
- своєчасністю розрахунків платників податків в зовнішньоекономічній діяльності.

7. Ознайомитися з веденням бухгалтерського обліку податкових платежів в податковій службі:

- організація обліку податкових платежів. Особливості ведення особових рахунків платників;

- облік податкових зобов'язань;
- податковий борг. Облік, погашення і списання;
- облік відстрочених і розстрочених податкових зобов'язань;
- облік переплат, надмірно сплачених сум, заздалегідь сплачених платежів і відшкодувань з бюджету.

8. Ознайомитися з порядком проведення податкового аудиту:

- види податкових перевірок;
- методи і прийоми податкового аудиту;
- вивчити порядок проведення камеральних перевірок;
- ознайомитися з проведенням виїзної перевірки:

а) організація проведення перевірки;

- б) цілі і завдання перевірки;
- в) порядок проведення;
- г) оформлення результатів.

- взаємодія контролюючих органів в процесі проведення податкового аудиту;
- перевірка зовнішньоекономічної діяльності і валютний контроль;
- податковий аудит в умовах електронної обробки даних.

9. Ознайомитися з порядком застосування заходів відповідальності до платників податків, що порушують податкове законодавство: адміністративною; фінансовою; кримінальною.

10. Вивчити роботу податкової служби по забезпеченню надходжень податкових платежів до бюджету:

- а) типи і статуси податкового боргу. Формування даних про податковий борг;
- б) примусове стягнення податкової заборгованості:
  - податковий керівник;
  - порядок застосування податкової застави;
  - адміністративний арешт активів;
  - процедура банкрутства з метою погашення податкового боргу;
  - порядок списання безнадійного боргу.

11. Розглянути питання взаємодії податкових органів з: фінансовими службами органів виконавчої влади; державним казначейством; територіальними органами державних цільових фондів; митною службою; правоохоронними і ін. контролюючими органами.

4.3. Фінансова практика

4.3.1. Фінансова практика в установах державних фінансових закладів

До державних фінансових закладів відносяться: області управління, фінансові управління, міські та районні фінансові управління.

На початку практики треба мати уяву про характер роботи фінансового закладу, його завдання. Треба вивчити структуру фінансового закладу, функції його відділів, вивчити структуру доходів та витрат бюджету, виявити основні напрямки вдосконалення роботи фінансового закладу.

Ознайомитись з інформаційними потоками, що використовуються для складання розрахунків до проекту місцевого бюджету, з порядком здійснення контролю за дотриманням підприємствами, установами, організаціями законодавства щодо використання ними бюджетних коштів цільових фондів, утворених відповідного радою.

Ознайомитись з організацією та управлінням виконання відповідного міського бюджету (обласного, районного).

Доцільно ознайомитись з процесом перевірки результатів бухгалтерських звітів та балансів, накладанням санкцій за порушення фінансової дисципліни.

Важливо знати порядок складання та оформлення актів за результатами перевірок та порядок використання штрафних санкцій.

2.3.2. Фінансова практика в фінансових відділах підприємств

Практика відбувається в фінансових відділах (бухгалтеріях) підприємств різних форм власності.

На початку практики треба ознайомитись з напрямками діяльності підприємства, характером роботи фінансового відділу (бухгалтерії) та його завданнями, вивчити зв'язки структурних підрозділів підприємства.

Ознайомитись з порядком укладання господарчих контрактів між виробниками та споживачами, вивчити порядок та форми розрахунків між ними, методи контролю за виконанням умов контрактів.

Ознайомитись з взаємовідносинами суб'єктів господарчої діяльності з бюджетом, з порядком сплати та видами бюджетних та позабюджетних платежів.

Вивчити взаємовідносини підприємства з кредитними установами щодо операцій по розрахункам, отриманню кредитів та їх погашенням, отриманню та внесків готівки.

Ознайомитись з суттю та фінансовими аспектами зовнішньоекономічної діяльності (при наявності таких).

Ознайомитись з характером проведення суб'єктами господарювання операцій з цінними паперами.

Доцільно вивчати фінансове планування, зв'язки між його розділами та статтями, порядок та методи оперативно – фінансового планування на підприємствах різних форм власності.

4.3.3. Практика в установах Державного казначейства

Практика відбувається в обласних управліннях та відділеннях Державного казначейства. На початку практики необхідно звернути увагу та ознайомитись зі структурою територіального органу Державного казначейства та напрямками діяльності його підрозділів.

За термін проходження практики необхідно звернути увагу та вивчити порядок організації діяльності Державного казначейства по наступним напрямкам:

- Організація та здійснення виконання відповідних показників державного бюджету;
- Контроль за надходженням, рухом і використанням державних позабюджетних фондів;
- Забезпечення цільового фінансування видатків;
- Організація розподілу відрахувань від загальнодержавних податків, зборів і обов'язкових платежів між державними та місцевими бюджетами;
- Організація роботи щодо контролю за дотриманням чинного законодавства України з питань виконання державного бюджету;
- Надходження та використання коштів державних позабюджетних коштів у регіоні.

4.4. Практика в установах парабанківської системи (фінансово – банківські інститути небанківського сектору).

Практика відбувається в інвестиційних, фінансових та трастових компаніях і фондах, фондових біржах, дилерських і брокерських фірмах, тощо.

4.4.1. Практика в компаніях-торгівцях цінними паперами

На початку практики необхідно ознайомитись із суттю професійної діяльності з торгівлі цінними паперами на фондовому ринку, з механізмом здійснення діяльності торговців цінними паперами: брокерської і дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами. При цьому доцільно вивчати документообіг при здійсненні цих видів діяльності.

Особливу увагу слід зосередити на вивченні показників ліквідності, що обмежують ризики діяльності торговців цінними паперами на фондовому ринку.

Слід також вивчати взаємовідносини торговців цінними паперами з фондовими біржами, саморегульованими організаціями професійних учасників фондового ринку, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Фондом державного майна

України, Антимонопольним комітетом України, Державною службою фінансового моніторингу України.

4.4.2. Практика в інститутах спільного інвестування

Насамперед треба вивчати сутність, функції та кваліфікацію інститутів спільного інвестування, механізм діяльності корпоративних та пайових інвестиційних фондів.

Ознайомитись з порядком управління активами інститутів спільного інвестування, методикою визначення вартості чистих активів інститутів спільного інвестування.

Вивчити особливості емісії та обігу цінних паперів інститутів спільного інвестування, порядок та обсяг розкриття інформації про діяльність інститутів спільного інвестування, механізм зберігання активів та облік прав власності на цінні папери інститутів спільного інвестування.

4.4.3. Практика в установах- учасниках Національної депозитарної системи України

Необхідно ознайомитись з характером роботи цих установ і вивчити діяльність безпосередніх учасників системи на ринку цінних паперів – реєстраторів власників іменних цінних паперів, хранителів та депозитаріїв цінних паперів.

Особливу увагу слід зосередити на вивченні порядку ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, засад щодо внесення змін до цього при передаванні права власності на цінні папери, операцій по обліку зберігання цінних паперів.

Ознайомитись з функціями зберігачів цінних паперів, механізмом здійснення ними адміністративних, облікових та інформаційних операцій на рахунках в цінних паперах.

Вивчати порядок виконання депозитаріями операцій по клірингу та розрахункам за угодами щодо цінних паперів.

Доцільно вивчати взаємовідносини учасників Національної депозитарної системи з емітентом цінних паперів, Національною комісією по цінним паперам і фондовій біржі.

4.4.4. Практика в страхових компаніях

Практика відбувається в страхових компаніях різних форм організації та власності.

Насамперед треба ознайомитись та дати характеристику страхової компанії з приводу організації та форми власності.

Необхідно охарактеризувати ліцензовані види страхової діяльності, навести структуру страхових послуг по галузям страхування, вивчити функції підрозділів страхової компанії, її відносини з бюджетом і банками.

Вивчати порядок заключення договорів як по добровільним, так і по обов'язковим видам страхування, ознайомитись з порядком розрахунків виплат страхових відшкодувань і страхових сум.

Доцільно ознайомитись зі специфікою бухгалтерського обліку страхової компанії.

5. Вимоги до звіту про ознайомчо-економічної практики

Під час проходження практики студент підпорядковується розпорядку дня, що встановлений на базі практики.

Науковий керівник практики з числа викладачів кафедри здійснює контроль згідно з календарно – тематичним планом та щоденником практики, де фіксується зміст роботи практиканта, підтверджений підписом безпосереднього керівника.

Практикант складає звіт про проходження практики (35-40 стор.), де показує ту роботу, що була виконана самостійно чи під наглядом керівника, згідно з питаннями програми практики. В додаток подаються заповнені форми звітної документації.

Звіт затверджується підписом керівника від бази практики з виставленням оцінки і супроводжується характеристикою студента, яку дає безпосередній керівник практики.

6. Підбиття підсумків ознайомчо-економічної практики

Звіт повинен бути зданим на кафедру на протязі 2-х днів після закінчення терміну практики.

Науковий керівник з числа викладачів кафедри перевіряє звіт та дає на нього відгук. Звіт про практику приймає комісія, склад якої визначає завідувач кафедру.

7. Критерії оцінювання результатів ознайомчо-економічної практики

Відповідність змісту звіту та усної відповіді студенту програмним результатам навчання здобувачів освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»:

- Демонструвати навички роботи з нормативними документами в сфері фінансового, банківського та страхового бізнесу;

- Демонструвати вміння ведення документообігу в сфері фінансового, банківського та страхового бізнесу;

- Демонструвати надбані навички професійного поведіння в сфері фінансового, банківського та страхового бізнесу;

- Демонструвати вміння абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

- Демонструвати навички самостійного прийняття рішень, бути лідером, нести відповідальність за стратегічний розвиток команди.

- Позитивно сприймати необхідність діяти на основі професійних етичних міркувань (мотивів).

- Використовувати навички ведення переговорів та розв'язання конфліктів в професійній діяльності та при проведенні досліджень.

- Демонструвати критичне мислення, виявляти проблемні ситуації, розуміти сутність досліджуваних проблем, спроможність їх аналізувати, приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за прийняття рішень у стандартних і невизначених ситуаціях.

- Демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий.

- Оцінювати сучасний стан фінансів, банківської справи та страхування і приймати обґрунтовані рішення.

Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

Систематизувати та аналізувати інформацію для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Здійснювати самостійне дослідження та презентувати його результати з вмінням виокремлювати особистий внесок.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Методами контролю є:

- перевірка відповідності змісту звіту всім вимогам та програмі практики;
- оцінка усної розгорнутої відповіді на питання;
- співбесіда;
- оцінка письмової відповіді на питання.

Підсумковий контроль: залік.

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано